

Didaktika výtvarné výchovy – otázky k závěrečné zkoušce

Pedagogické studium učitelů uměleckých odborných předmětů
se zaměřením na výtvarné výchovy

1. Předmět a vědní základ didaktiky výtvarné výchovy. Pojetí a cíle VV, současné trendy ve VV a jejich představitelé. Proměny vzdělávacího oboru výtvarná výchova v Rámcových vzdělávacích programech.
2. Stav kurikulární reformy v základním uměleckém školství. Vztah rámcových vzdělávacích programů pro základní vzdělávání s RVP ZUV. Pojmosloví RVP (klíčové kompetence, očekávané výstupy, průřezová témata atd.). Vzdělávací program výtvarného oboru základních uměleckých škol, pojetí a cíle přípravného, základního a rozšířeného studia, alternativní přístupy k obsahu učebních osnov. Charakteristika předmětů učebních osnov.
3. Učebnice, technické a materiální vybavení pracovny a kabinetu VV. Výstavní aktivity, výtvarné činnosti v exteriéru. Zájmová výtvarná činnost, přehlídky DVP. Historie INSEA.
4. Zhodnocení názorů na vyučování kreslení a VV od starověku do konce 19. století. Názory na výtvarné školení od konce 19. století do druhé světové války. Srovnání různých koncepcí v historii vyučování kreslení a výtvarné výchovy.
5. Historie a vývoj výtvarné výchovy ve 2. polovině 20. století. Osobnosti české výtvarné pedagogiky a výzkumu: J. Uždil, I. Zhoř, J. David, V. Roeselová, K. Cikánová a další čeští teoretici a výtvarní pedagogové.
6. Vznik, vývojová stádia, charakteristické znaky a zvláštnosti dětského výtvarného projevu (DVP). Vztah ontogeneze a proměn DVP.
7. Období prepubescence a pubescence, výtvarný projev dospívajících. Tzv. krize DVP a její příčiny, teorie „Mostu“.
8. Psychologické základy a aspekty v současné výtvarné výchově (výtvarné myšlení, vnímání, výtvarná senzibilita). Autenticita výtvarného projevu žáka. Význam a psychologické problémy motivace ve VV. Formy motivace ve VV.
9. Typologie výtvarného projevu (Herbert Read, Victor Löwenfeld, Jaromír Uždil, Věra Roeselová). Plánování výtvarných činností s ohledem na typologii. Problematika hodnocení DVP s ohledem na typologii.
10. Diagnostické a terapeutické možnosti výtvarných činností, arteterapie. Vztah VV a arteterapie. Artefiletika (J. Slavík).
11. Vztah umění a výtvarné výchovy. Výchova uměním – historie a současnost. Metody a formy setkávání s uměleckým dílem. Galerijní animace.
12. Námět ve VV. Volba námětů vzhledem k RVP. Estetický a výchovný rozměr námětu.
13. Stavba základních a zvláštních typů vyučovacích jednotek VV. Plánování a příprava výuky VV. Projektová metoda ve VV, výtvarné řady, jejich druhy.
14. Druhy a organizace výtvarných činností ve VV. Vazba cíle, námětu a úkolu ve výuce VV. Význam motivace ve VV.
15. Problematika hodnocení ve VV. Funkce a typy hodnocení, kritéria hodnocení. Význam zpětné vazby, prezentace žákovské výtvarné práce. Klasifikace.
16. Materiály, nástroje a výtvarné techniky ve VV. Místo a funkce výtvarných a technologických postupů ve VV.
17. Kreativita ve VV. Fáze tvořivého procesu, stádia dětské tvořivosti. Zásady tvořivé výuky VV. Sebereflexe v práci učitele VV. Vlastní pojetí VV v kontextech stávajících koncepcí oboru.

Orientace v základních učebních dokumentech, znalost základních publikací pro VV, časopisů atd. Součástí zkoušky je komentář k dětské výtvarné práci.

Zkoušku je možno vykonat po odevzdání písemné práce „Analýza dětského výtvarného projevu“. Student vybere tři dětské práce (kresbu, malbu a jinou, libovolnou) a provede analýzu předloženého dětského výtvarného projevu.

Literatura a prameny ke studiu

Základní literatura

ŠOBÁŇOVÁ, P. *Kapitoly z didaktiky výtvarné výchovy*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006.

Doporučená literatura a prameny

BABYRÁDOVÁ, H. *Nové proudy ve výtvarné výchově*; GRECMANOVÁ, H. *Aktivizační metody v muzejní pedagogice*; EXLER, P. *Kapitoly z artefietiky*. In *Škola muzejní pedagogiky 4*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007.

BABYRÁDOVÁ, H. *Symbol v dětském výtvarném projevu*. Brno: MU, 2004.

BABYRÁDOVÁ, H. *Výtvarná dílna*. Triton, 2006.

CIKÁNOVÁ, K. *Kreslete si s námi*. Praha: Aventinum, 1992.

CIKÁNOVÁ, K. *Malujte si s námi*. Praha: Aventinum, 1993.

CIKÁNOVÁ, K. *Objevujte s námi textil*. Praha: Aventinum, 1995.

CIKÁNOVÁ, K. *Objevujte s námi tvar*. Praha: Aventinum, 1995.

CIKÁNOVÁ, K. *Tužkou, štětcem nebo myší*. Praha: Aventinum, 1998.

DVOŘÁKOVÁ, H. *Výtvarná výchova na I. stupni. Pracovní sešit pro 1. – 3. ročník. Pracovní sešit pro 4. – 5. ročník*. Havlíčkův Brod: Tobiáš, 1998.

HAVLÍK, V., HORÁČEK, R., ZHOŘ, I. *Akční tvorba*. Olomouc: UP, 1991.

HORÁČEK, R. *Galerijní animace a zprostředkování umění*. Brno: CERM, 1998.

KAVČÁKOVÁ, A., MALIVA, J. *Úvod do studia výtvarné výchovy*. Olomouc: UP, 1994.

POHNEROVÁ, M. *Duchovní a smyslová výchova (I. a II. díl)*. Polička: Fantisk, 1992, 1994.

ROESELOVÁ, V. *Didaktika výtvarné výchovy*. Praha: Sarah, 2001.

ROESELOVÁ, V. *Linie, barva a tvar ve výtvarné výchově*. Praha: Sarah, 2004.

ROESELOVÁ, V. *Námět ve výtvarné výchově*. Praha: Sarah, 1995.

ROESELOVÁ, V. *Proudý ve výtvarné výchově*. Praha: Sarah, 1998.

ROESELOVÁ, V. *Řady a projekty ve výtvarné výchově*. Praha: Sarah, 1997.

ROESELOVÁ, V. *Techniky ve výtvarné výchově*. Praha: Sarah, 1996.

SLAVÍK, J. *Umění zážitku, zážitek umění I. a II.* Praha: UK, 2001, 2004.

SLAVÍKOVÁ, V., SLAVÍK, J., ELIÁŠOVÁ, S. *Dívej se, tvoř a povídej!* Praha: Portál, 2007.

SLAVÍKOVÁ, V., SLAVÍK, J., HAZUKOVÁ, H. *Výtvarné čarování (artefietika pro předškoláky a mladší školáky)*. Praha: UK, 2000.

ŠAMŠULA, P. *Obrazárna v hlavě 1, 2, 3, 4*. Praha: Práce, 1996, 1997...

ŠAMŠULA, P., ADAMEC, J. *Průvodce výtvarným uměním. I., II., III. díl*. Praha: Práce 1994, 1995, 1996.

ŠOBÁŇ, M. *Stručná teorie a praxe muzejní pedagogiky*; HRBEK, D. *Prvky dramatické výchovy v kontextu muzejní pedagogiky*; HAVLÍK, V. *Využití intermediálních postupů v animační praxi*. In *Škola muzejní pedagogiky 6*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007.

ŠOBÁŇOVÁ, P. *Poznámky k partnerství výtvarné a muzejní pedagogiky*. In *Škola muzejní pedagogiky 1*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007.

UŽDIL, J. *Čáry, klikyháky, paňáci a auta*. Praha: SPN, 1980.

ZHOŘ, I. *Výtvarná výchova v projektech I, II*. Havlíčkův Brod: Tobiáš, 1995.

Kontaktní osoba

Mgr. Petr Exler, Ph.D.

Katedra výtvarné výchovy PdF UP

E-mail: petr.exler@upol.cz, exlerpetr@seznam.cz

Tel.: 585 635 436, 608 282 508